însă arĕtă pre Silvio şi pronunţă meseria luĭ de doctorŭ, Silvio audindu-şĭ numele întórse rĕpede capulŭ spre eĭ.

— Să mergemŭ împreună la Iaşĭ, dise elŭ, către Stelo. Apoĭ amêndoĭ se amestecară prin mulţime, Silvio ca să mérgă să salute pre Vornicésa, Stelo ca să se în lăture de la privirile adunaţilorŭ.

XIII. XIV

SE PÓTE O INIMA BUNA ORĬ CAT DE SERACA.

După ce întêea lopată de ţĕrînă fu aruncată asupra sicriuluĭ Vorniculuĭ Gorjănilă, toţĭ óspeţiĭ se înturnară la curte, unde Doctorulŭ se silia s'aducă în sine pre Vornicésa, care leşinase în momentulŭ când preoţiĭ întonaŭ reposatuluĭ vecĭnica pomenire. Cu toţĭ, în grupe decâte 3 séŭ 4, se puseră să se dispute asupra avereĭ rĕmasă de la reposatulŭ : unia i dădé some neaudite, alţiĭ presupunea că nu póte avé mulţĭ banĭ gata, fiă-care după interesulŭ sĕŭ, sĕŭ, se face judecĕtorulŭ séŭ advocatulŭ Vorniceseĭ. Ba unele din rude pretindaŭ chiarŭ că *Dreptatea* i va numi epitropĭ asupra avereĭ ce se cuvine uniculuĭ sĕŭ fiŭ, luĭ Tache; nu era unulŭ dintre toţĭ aceştia, carĭ se înarmaŭ de titlulŭ celŭ sântŭ de amicŭ, unulŭ nu era, dicŭ, carele să fiă fostŭ gândindŭ la durerea familieĭ, carele să fi compătimindŭ cu dînsa!

Dér între aceste, Vornicesa se deşteptă; la cea întêe suspinare a sa, toţĭ adunaţiĭ, carĭ o secundă maĭ nainte, o delăsară, o reîmprejurară, uniĭ o încuragiaŭ cu vorbe destulŭ de neghióbe, alţiĭ făcéŭ complimente luĭ Silvio lăudândŭ îngrijirile luĭ . . .

Pre când aceste se petrecéŭ lîngă Vornicesa, în camera din fundulŭ săleĭ cuconaşulŭ Tache cu amêndouĕ mânile îndopa de pre o tipsiă mare rĕmăşiţa a nisce colivă adusă de la Biserică; iarŭ lîngă o ferestruică mică din fundŭ, pre o mésă mică de lemnŭ dişiratulŭ vĕtafŭ făcé socotélă de chieltuelile înmormântăreĭ. La fiă-care

articulŭ ce trece la isvodŭ unŭ surîsŭ de satisfacere sbura de pre buzele séle pre perfidiĭ sĕĭ ochĭ.

Când cuconaşulŭ nu maĭ putu mânca, se ştérse pre la gură cu basmaoa şi trecu în odaia, unde eraŭ óspeţiĭ. Infăţişarea luĭ dinaintea Vorniceseĭ fu causa unuĭ durerosŭ ţipetŭ ce ea slobodi, deschidêndŭ braţele, ca să-lŭ priméscă: „S'o dusŭ băbăcuţa! dise ea, plângêndŭ pre grumaziĭ luĭ, ah! s'o dusŭ....“

In momentulŭ acesta uşa se deschise încetişorŭ, cu ne-îndrăsnire. Unŭ omŭ îmbrăcatŭ într'o giubea ruptă, cu féţa albastră, cu unŭ cerceluţŭ la urechia stângă, stătu cu umilinţă lîngă uşa prin care intrase. Toţĭ la intrarea luĭ îşĭ întorse privirile asupra Bulubaşeĭ, dér cu toţiĭ lŭ socotiră pré nevrednicŭ de esamenulŭ lorŭ, căcĭ îndată apoĭ fiă-care se întórse în altă parte... Bulubaşa stăté acum de vr'o cincĭ minute aşteptândŭ să fiă întrebatŭ de cineva, nime nu-lŭ băga în sémă, afară de doctorulŭ Silvio şi de Stelo, cariĭ retraşĭ totŭ la feneastra unde se recunoscuseră cu câte-va dile în urmă, studiaŭ, cu talentulŭ lorŭ de cunoscĕtorĭ de ómenĭ, ce maĭ mică din trăsăturile feţeĭ luĭ.

Atuncĭ intră vĕtafulŭ, căruia Bulubaşa i făcu locŭ dându-se în lăturĭ. Acesta intrândŭ lŭ mĕsură cu privirea de vr'o câte-va orĭ, apoĭ lŭ întrebă cu unŭ glasŭ aspru şi despoticŭ ce vré?

— Mi-e bolnavă copiliţa, cucóne, rĕspunse bulubaşa cu unŭ accentŭ rugătorŭ.

— Afară, cióră, i dise vĕtafulŭ, cu jumĕtate de glasŭ, clătinândŭ din capŭ şi încreţindu-şĭ fruntea, afară!.. Acu ţi-aĭ găsitŭ să viĭ, când e atâta supărare în casă. ...

— Ce vreĭ, dragulŭ meŭ, dise atuncĭ doctorulŭ, carele nu perduse nicĭ o literă din vorba luĭ... spune-mĭ şi mie.

— D-vóstră, cucóne?

— Dér, nu te teme a spune, adausă a dice Silvio, apucându-ĭ négra şi înăsprita luĭ mână. Bietulŭ ţiganŭ se cercă a se trage îndărăptŭ, déră Silvio i-o ţinu strînsŭ. Vĕ-

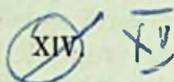
tafulŭ cu unŭ surîsŭ de dispreţŭ privia pre doctorŭ, dér nu îndrăsni să ḑică nimica.

— Spune, dragulŭ meŭ, ḑise iarăşĭ Silvio, aşĭa-ĭ că ḑicéĭ că ţi-e bolnavă....

— Aşĭa-ĭ, cucóne.. mi-e bolnavă biata Aniţa, copila mea e bolnavă de totŭ rĕŭ, ḑise Bulubaşa, încuragiatŭ cu desăvârşire de tonulŭ celŭ dulce şi de nemândria, ce pentru întêea óră în viaţa sa vedé la o persónă îmbrăcată în surtucŭ şi pantalonĭ negri.....

— Haĭ cu mine, ḑise doctorulŭ, trăgêndŭ după sine pre Bulubaşă şi din capŭ îndemnândŭ pre Stelo să i urmeze.

Tustreĭ eşiră, vĕtafulŭ clătinâ din capŭ într'unŭ chipŭ ameninţătorŭ, pre cândŭ uniĭ din ceĭ ce auḑiseră vorba bulubaşeĭ şi vĕḑuseră pre doctorŭ eşindŭ şĭ strîngéŭ guriţa într'unŭ modŭ destulŭ de dispreţuitorŭ.

LA PADURARIU ! — DOCTORULU SARACILORU.

Să lăsămŭ unŭ momentŭ adunarea ipocriţilorŭ, şi bine-voitorulŭ cetitoriŭ să-mĭ dea mâna, ca să-lŭ întovărăşescŭ pre o cărăruşă ce duce spre pădure. Acum să sărimŭ pârlézulŭ şi să apucămŭ în spre drépta.

Curândŭ vomŭ ajunge la bordeiaşulŭ ce a începutŭ a se iţăi printre negriĭ arborĭ, şi în care scumpulŭ meŭ companionŭ póte a recunoscutŭ bordeiulŭ bĕtrânuluĭ pădurarŭ. Iată-ne acum totŭ acolo, unde cu câte-va ḑile maĭ nainte, o fetiţă mândră, Raluţa mângăia pre unŭ băétŭ nefericitŭ, pre sĕrmanu Vasile; însă astă détă nimenĭ nu-ĭ prin préjma bordeiuluĭ, nu maĭ suntemŭ întâmpinaţĭ de fetiţa cea brunetă, de lăcrimióra codruluĭ. — O tăcere înfiorătóre se întinde împrejurŭ, nicĭ unŭ câne nu vestesce că loculŭ acesta arŭ fi locuitŭ de ómenĭ. Cu tóte aceste uşĭa bordeiuluĭ e deschisă : nimenĭ nu-ĭ în cămăruţa bĕtrânuluĭ, déră lucrurile din ea sunt în

neregulă, tăcerea locuesce acestŭ adăpostŭ pămîntescŭ alŭ bĕtrânuluĭ. Déră, nu! cetitorule, ne înșelămŭ : n'audişĭ tu unŭ gemĕtŭ prelungitŭ, unŭ suspinŭ?... Așĭa, şi elŭ vine din fundŭ, de la camera Raluţeĭ.... Să întrămŭ înlăuntru, căcĭ în calitatea mea de spiritŭ, ne vomŭ deroba amêndoĭ de la vederea orĭ cuĭ.

Ea-ĭ!... Raluţa, cu capulŭ în mânĭ rădimate pre genuchĭ, pre laviţa de lîngă hornŭ, douĕ rândurĭ de lacrimĭ brăsdăndŭ féţa sa schimbată, cosiţele eĭ cele voluptóse despletite maĭ tóte şi cădênd în neregulă pre grumadiĭ sĕĭ.... ea plânge!.... şi ast-felŭ plângêndŭ nu e ângerŭ maĭ fermecătorŭ decâtŭ ţĕrăncuţa ce nebăgată în sémă, fiica bĕtrânuluĭ pădurarŭ! Ascultă, iubite cetitorule; ea se tânguesce; vedĭ tu, în sînulŭ acestŭ de ţĕrană, e o inimă, care-ĭ egală orŭ căreĭ inime de nobilŭ.

—Așĭa, o maică fecióră, dice ea aruncându-şĭ ochĭ spre iconiţa de la căpătâiulŭ sĕŭ, pre tine deapururea te am rugatŭ, ţie, mamă ţi-amŭ spusŭ tóte necazurile mele şi tu-mĭ spunéĭ în visŭ vroinţele téle.... Aleŭ! ţi-aducĭ tu aminte de lacrimile ce amŭ plînsŭ nu demultŭ, când nu sciŭ ce dorŭ mĭ ardea par'că inima? tu, totŭ tu nu mi-aĭ spusŭ într'o nópte să-lŭ iubescŭ... şi astădĭ!. aleŭ!.. Şi lacrimile o înecă.

— Tu suspinĭ, tu plângĭ Raluţă!.. de abia de 15 orĭ aĭ pusŭ lăcrimióre nouĕ în cosiţele téle şi lumea, lumea descepţiunilorŭ, nu te a cruţatŭ! bórea cea contagiósŭ a durerilorŭ, la 15 anĭ a veştejitŭ rozele acele ale cărora rădăcinĭ sunt în inimă..... Raluţa plânge, căcĭ iubesce, ş'unŭ focŭ misteriosŭ o arde şi nu-ĭ lucesce nicĭ o stelă de speranţă în inima sa, totulŭ i spune că Basile nu va fi alŭ eĭ, căcĭ curândŭ şi póte elŭ nu va maĭ fi... curând şi Raluţa va trebui că cerce a înăduşi totŭ ce-ĭ maĭ sântŭ, maĭ nemuritorŭ: amorulŭ d'ântêiŭ, amorulŭ de la 15 anĭ, amorulŭ care numaĭ odată—dică cine ce va vré,—numaĭ odată vine în cea maĭ lungă viaţă.—Şi cu tóte acestea tu eştĭ fericită Raluţă, căcĭ în nóptea ta, în viéţa ta viitóre, chiarŭ cândŭ unŭ altulŭ te va strânge pe sînulŭ sĕŭ, tu

veĭ fi mângâiată, căcĭ suvenirea amoruluĭ tĕŭ va fi prezentă; nu veĭ plânge, căcĭ în visulŭ și sufletulŭ tĕŭ veĭ vedé pre Vasile, în orĭ-ce chipŭ, în orĭ-ce flóre drăgălașă.. și veĭ aștepta! Ah! câțĭ aicea sunt lipsițĭ și de acéstă fericire, câte ilusiĭ nu sunt suflate de vêntŭ în locŭ să străbată la inima vre uneĭ ființĭ iubite . . .

Déră pe cândŭ lacrimele fetițeĭ scóseră din inima mea s'a cetitoruluĭ câte-va cugetărĭ, unŭ omŭ îmbrăcatŭ în haine de slujitorŭ se opri la ușa bordeiuluĭ, intră în lăuntru, strigă pre pădurarŭ. La acestŭ glasŭ fetița tresări și sculânduse eși întru întîmpinarea slujitoruluĭ.

— Unde'ĭ tătucă-tĕŭ? i ḑice acesta, cu unŭ accentŭ care făcu să devină și maĭ palidă biata copilă.

— E în satŭ, la vorniculŭ, respunse ea tremurându-șĭ cuvintele.

— Să-ĭ spuĭ, cândŭ o veni, că mâne să vină la orândă, să-șĭ ia ce-ĭ trebue de drumŭ că-ĭ rânduitŭ să ducă butucĭ de pavele la Iașĭ.

— La Iașĭ? făcu Raluța, sprijinindu-se de ușorulŭ cămăreĭ sale, că'șĭ simția tăindu-i-se picióre1e . . . Déră eŭ cu cine amŭ să rĕmânŭ?

— Eĭ! și ce am eŭ de acolo? rĕmâĭ, draga mea, cu cine-ĭ vrea ..

— Déră!...

— Auḑitu-m'aĭ?.. să nu mĕ facĭ să maĭ vinŭ odată c'apoĭ... Și nemântuindŭ amenințarea, fără maĭ multă ceremonie, slujitorulŭ, carele deprinsese asemenea manieră de la privighiătorulŭ, pre lîngă carele era rânduitŭ, eși din bordeiŭ și șuerândŭ o horă vechiă, se îndrumă éră pre unde venise, pre cândŭ féta, încremenită de o asemenea ne așteptată vizită, cu ochiĭ uscațĭ și pironițĭ, nu puté lega în mintea sa nicĭ două ideĭ succesive, nu puté să-șĭ dea sémă de cele ce se urma în inima sa. — Așĭa, făcu ea după câte-va minute, sculându-se cu putere, așĭa, voiŭ merge la dînsulŭ, lŭ voiŭ ruga în genunchĭ, i voiŭ săruta mânele, ca să ḑică Vorniculuĭ să trimită pre altulŭ în loculŭ tateĭ...

Şi peste câte-va secunde închide uşa tindeĭ bordeiuluĭ, pune cheea cea de lemnŭ sub strĕşină şi răpede se face nevĕdută prin cărăruşa satuluĭ.

Déră între aceste Silvio şi Stelo, conduşĭ de bulubaşa trecură printre maĭ multe bordee, nisce moşiróie omenescĭ, şi printre câte-va corturĭ rupte şi intrară după bulubaşa într'unulŭ din aceste moşiróe alŭ nenorocireĭ. Acolo eraŭ în locuinţa bulubaşeĭ. Elŭ nu maĭ locuia în cortŭ ca cu vr'o sĕptămână în urmă, ci în pământŭ, după obiceiulŭ ce aŭ aceştĭ fiĭ aĭ aeruluĭ în timpŭ de érnă.

Silvio şi Stelo intrară, dicŭ, după ţiganŭ în bordeiŭ. Ce miseriă, D-deule, strigară amêndoĭ maĭ de o dată, rĕmănêndŭ ca înmărmurițĭ lîngă uşă, pre când bulubaşa se înaintase spre o laviță din fundŭ, unde, întinsă pre câteva rufe, jăcé o fétă ca de vr'o 12 anĭ, cu féţa bugedă, destulŭ de albă, maĭ de totŭ gólă, acoperită abia cu o catrinţă ruptă ferfeniţă.

In drépta, la capĕtulŭ laviţeĭ, câte-va vrascurĭ, sub unŭ hornŭ de nuele lipite, lăsaŭ o căldură neînsemnată şi o pară roşiatică, care în loculŭ acestŭ întunecosŭ, luminatŭ numaĭ prin o biată ferestruică de hârtiă, jucându-se pre féţa bolnaveĭ, care cercă să se scóle însă care nu isbuti de cât de a-şĭ rezima pre mână capulŭ sĕŭ încadratŭ în bucle negre şi legate cu cordele roşiĭ şi albastre, forma tablonulŭ celŭ maĭ frumosŭ ce mână de pictorŭ să se fiă cercatŭ vr'o dată a depige.

— Ah! dise Stelo către Silvio, după câte-va minute; ah! amice! cât eştĭ tu de fericitŭ, că poţĭ, celŭ puţin prin sciinţa ta, a aduce mângăere în inimele celorŭ nefericiţĭ ca aceştia! Silvio, când aĭ sci tu, cât te iubescŭ astădĭ?

— Tu vedĭ bine, Stelo, că décă tu aĭ amorulŭ tĕŭ care te face fericitŭ şi eŭ mĭ-am pre alŭ meŭ.... Apoĭ trăgêndŭ de mână pre Stelo, după dênsulŭ, spre bolnavă, déră maĭ apoĭ Stelo, óre numaĭ doctorulŭ póte mângăia pre bolnavŭ? óre unŭ cuvêntŭ, unŭ suspinŭ o lacrimă vĕrsată de împreună cu celŭ nefericitŭ, nu mângăe maĭ

multŭ decâtŭ toţĭ banii şi ajutorurile ce bogaţiĭ arŭ pu-té să le dea? Aşia, o! aşia Stelo!

— Écăt-o cucóne, ḑise atuncĭ bulubaşa apropiindu-se cu sfială de Silvio, écăt-o.

— Şi doctorulŭ se apropiă de fétă; ea-lŭ privi cu o-chiĭ seĭ de frigurĭ, şi cu tótă înfierbinţéla ce o sfâşia nu putu séŭ nicĭ gândi să opréscă o hohotire slabă, esami-nândŭ pălăria doctoruluĭ... Ea nu vĕḑuse nicĭ odată de-şenţăturĭ de aceste.

— Rîde, par'că rîde? esclămă tată-sĕŭ, apropiindu-se răpede de fiică sa.

Féta-lŭ privi, apoĭ cu unŭ gestŭ din capŭ ḑicêndu-ĭ: uite, tătucă, arĕtă pălăria de pre capulŭ doctoruluĭ, şi lăsă iarăşĭ miculŭ surîsŭ.

— A! cucóne, D-ḑeŭ să-ţĭ erte păcatele, ḑise elŭ învĕ-lindŭ cu unŭ ilicŭ ruptŭ picióreIe feteĭ, de pre care căḑuse cu totulŭ catrinţa, uite, numaĭ cât aĭ intratŭ în bordeiŭ şi -ĭ e maĭ bine.

Nicĭ Silvio celŭ indiferentŭ astă détă nu putu stăpâni unŭ surîsŭ să-ĭ fugă până la ochĭ, înţelegêndŭ, care era obiectulŭ ce provocase rîsulŭ nevinovateĭ copile... Cât pentru Stelo, elŭ era pré simţitorŭ ca să împedice o lacrimă ce năvălia din ochiĭ sĕĭ; cu capulŭ plecatŭ, unŭ creţŭ pre poetica sa frunte, elŭ uitase şi pre doctorŭ şi póte până şi pre Lorenţa... Elŭ nu gândia decât la grozăvia lumeĭ, la împetrirea uneĭ patrime a omenireĭ pentru toţĭ ceĭ-l-alţĭ... Inima poetuluĭ, ca de multe orĭ altă détă, era brăsdată durerosŭ de ideile cele maĭ triste.

Insă Silvio, se apropiase de bolnava copilă, i apucase mâna, ca să-ĭ esamineze pulsulŭ... Ea se lăsă fără îm-potrivire, déră află subiectu noŭ de rîsŭ în barba cea ori-ginală a doctoruluĭ.

— De multŭ escĭ bolnavă, drăguţă, o întrebă Silvio. Féta lŭ privi, privi apoĭ pre tată-sĕŭ şi începu a rîde.

— De multŭ e bolnavă? întrebă pre tatălŭ feteĭ.

— De treĭ ḑile numaĭ.

— Şi ce o dóre?

— Ce te dóre, Aniţă? întrebă bulubaşa pre copilă.
Ea-lŭ privi ca cine-va care nu înţelege întrebarea.

— Ce te dóre, drăguţă? adaose şi Silvio, vĕḑêndŭ că ea nu-ĭ înţelege.

Aniţa îşĭ întórsă ochiĭ de la tată la doctorŭ şi nu rĕspunse.

Silvio vĕḑu că ea era în înferbintélă şi că avé frigurĭ.

— Să puĭ pre femeea d-tale să-ĭ férbă nisce buruenĭ care ţi-oĭ da eŭ la curte şi să-ĭ dea să bea de treĭ orĭ pre ḑi.

— Biata Nastasia, ḑise ţiganulŭ, înăduşindŭ un suspinŭ... Femeea mea, cucóne, ea de multŭ nu maĭ este.

— Uite, Stelo, ḑise doctorulŭ căutândŭ cu ochiĭ pre amiculŭ sĕŭ, care fără să vrea se trăsese la ferestruică, unde fără să pótă vedé ceva prin ea se păré că ochiĭ sĕĭ zărescŭ din afară ceva. Elŭ medita. Uite, Stelo, ce vré să ḑică viaţa nóstră! sunt bogaţĭ, carĭ aŭ banĭ, palaturĭ, servitorĭ, şi D-ḑeŭ i cruţă; aicea, o laviţă şi pămêntulŭ celŭ vârtosŭ sunt paturile, păreţĭ umeḑĭ de lutŭ în locŭ de tapetăriĭ şi covóre, lipsa şi miseria în locŭ de avuţiĭ şi aicĭ — o! asta-ĭ crudŭ! — aicĭ, din braţele uneĭ biete copile, mórtea răpesce fără de milă pre fiinţa cea maĭ necesară eĭ, pre maică-sa!...

Pre când Silvio cu Stelo se siliaŭ să aducă mângăerea în inima bietuluĭ bulubaşa, étă ce se urma în altă parte.

Raluţa pornise, după cum şcimŭ, cu gândŭ să se ducă să găséscă pre tatălŭ sĕŭ în satŭ; déră ea d'abia eşise din pădure şi întâlni pre George, unŭ flăcăŭ care era argatŭ la curte. Elŭ o opri din drumŭ ca să-ĭ spună noutăţile ce şcia; i spuse că suntŭ la eĭ boerĭ mulţĭ adunaţĭ, că bucătarulŭ are a face 12 felurĭ de bucate, că are să mănânce şi elŭ lucrurĭ bune de totŭ şi alte multe neînsemnătăţĭ, care limbutuluĭ argatŭ i veniseră în capŭ. Cea maĭ însemnată scire însă, care aţîţă curiositatea feteĭ, fu

că elŭ întâlnise adinéorea pre Bulubaşa cu doĭ boerĭ ducêndu-se spre bordeiulŭ luĭ.

— Şi cine eraŭ aceĭ boerĭ? întrebă féta.

— Unŭ doctorŭ, respunse George; celŭ-l-altŭ nu sciŭ ce-ĭ... Raluţa ridică unŭ degetŭ la gură, îşĭ ficsă ochiĭ, mărindu-ĭ, gândi şi preste câte-va secunde unŭ surîsŭ de speranţă se dilată pre obosita sa féţă.

Preste câte-va minute, la vr'o ḑece paşĭ de la bordeiulŭ bulubaşeĭ, lângă o fântână cu cumpănă, rezemată de petrele fântâneĭ, se puté vedé pre féta pădurarului. In loculŭ surîsuluĭ sĕŭ, noriĭ uneĭ meditaţiunĭ triste învêlaŭ ochiĭ şi fruntea eĭ făcute pentru penelŭ; cu ochiĭ pironiţĭ asupra bordeiuluĭ bulubaşeĭ, tresăria de câte orĭ vêntulŭ sufla şi isbia ciutura de petre, de câte orĭ în apropiere s'auḑia vuetulŭ uneĭ uşĭ ce se deschidea; tóte aceste îndestulŭ dovedescŭ că ea aştepta pre cine-va.

Ea stătê în asemenea puseciune maĭ de una óră, când în fine uşa bordeiulŭ deschiḑêndu-se, lăsă trecere luĭ Silvio, luĭ Stelo şi în urmă bulubaşeĭ, carele după ce cu căciula în mână. necontenitŭ făcu către doctorŭ gesturile unuĭ omŭ ce mulţămesce, reintră apoĭ în bordeiŭ.

Astă dată Raluţa se înaintă cu mersŭ neîndrăsneţŭ în spre bordeiŭ, déră nu făcu doĭ paşĭ şi stătu, ne maĭ avêndŭ îndestulŭ curagiŭ de a se întêlni féţă în féţă cu visitatoriĭ bulubaşeĭ.

—Uite Silvio, ḑise Stelo în limba franceză, când era să trécă pre lîngă Raluţa, uite ce frumósă fetiţă.

Fruntea luĭ Silvio era încreţită, colţurelele buzelorŭ séle formaŭ amarulŭ surîsŭ ce noĭ cunóscemŭ. La provocarea luĭ Stelo, elŭ îşĭ întórse ochiĭ spre Raluţa carĭ avé ochiĭ plecaţĭ la pămêntŭ şi cu mânele freca o cordea albastră ce-ĭ atârna pre sînŭ de la cosiţele séle. Silvio simţi unŭ fiorŭ ferbinte înfocându-ĭ sângele; elŭ tresări, Stelo care-lŭ ţiné de mână observă asemenea tresărire şi se opri, vrêndŭ sălŭ oprescă şi pre dênsulŭ, măcarŭ că elŭ în deşertŭ se silia să degajeze mâna sa din a luĭ Stelo, ca cine-va care

arŭ dori să se îndepărteze răpede de la vre unŭ lucru ce-lŭ impresionéză.

Stelo îșĭ rădică iérășĭ ochiĭ asupra feteĭ și ea în acelŭ momentŭ căuta féța unuia din eĭ doĭ.

— A! făcu elŭ, după câte-va minute de studiŭ, sĕrmane Silvio, înțelegŭ de ce mâna ta tremură, de ce tu cercĭ să fugĭ... Ochiĭ eĭ, câte-va trăsăturĭ de ale acesteĭ fete aŭ fostŭ de ajunsŭ ca să sufle ca vêntulŭ spuza ce răcea cărbunele ce arde în nefericita ta inimă!... Sĕrmane Silvio, adaose Stelo, strîngêndu-ĭ mâna și ațintindu-șĭ ochiĭ în ochiĭ fugĕtorĭ aĭ luĭ Silvio, tu o iubescĭ încă, orĭ-ce veĭ ḑice, tu iubescĭ pre acea femee, isvorulŭ desceptiunelorŭ téle; așia tu o iubescĭ cu tótă indeferința ce manifestĭ.

— Ba nu! n'o iubescŭ; nu vréŭ să gândescŭ maĭ multŭ la miserităţĭ de aste!. D-ḑeŭ mĭ-a lăsatŭ, o simțŭ, pre lume, alte iubirĭ, în loculŭ deșcepțiunilorŭ amoruluĭ vostru; sórta, adaose elŭ, cu unŭ accentŭ înlăcrimatŭ, o! sórta a vrutŭ ca să amŭ o inimă póte pré debilă, ea uitasă să-mĭ dea o inimă altŭ-felŭ de cum e a ta, Stelo, o inimă care să nu bată nicĭ odată, o inimă care să fiă nu maĭ depositulŭ lacrimilorŭ ș'a desceptiunilorŭ. Așĭa-sŭ, Stelo, uniĭ ómenĭ ursițĭ, ca nicĭ odată să nu întâlnéscă o simpatiă, nicĭ o dată o inimă fragedă să nu mângâe pre a sa, ca nicĭ odată una din acele cosițĭ voluptóse să nu pătuleze, să nu ștérgă vr'unŭ crețŭ de pre fruntea lorŭ! amorulŭ e pentru tine, poete; pentru mine, așĭa! pentru mine durerea nu-ĭ pentru inima mea nicĭ o bucuriă, Stelo.

—Ingrate!... dér amiciția! dér amiciția! O! Silvio tu eraĭ acela care odinióră făcéĭ din simțimêntulŭ acesta corónă tutulorŭ simțimintelorŭ, tu eraĭ acela care ḑicéĭ, că numaĭ amiciția, numaĭ unŭ amicŭ sincerŭ e totŭ ce D-ḑeŭ țĭ-arŭ puté da, décă arŭ avé vr'o dată subiectŭ ca să te rĕsplătéscă.... Și óre eŭ, Silvio, nu suntŭ pentru tine unŭ așĭa amicŭ?

Aĭ cuvêntŭ, Stelo, sunt un ingratŭ, o sciŭ, căcĭ când celŭ

puținŭ tu eștĭ acolea, când tu-mĭ țiĭ mâna în a ta, când audŭ vócea ta cea îngerescă, arŭ trebui să uitŭ tóte; așia amice, eŭ dicémŭ aceste pre când încă ochiĭ meĭ nu jucaseră în alte lacrimĭ decât a le compătimireĭ și ale uneĭ amicițiĭ, eŭ susținémŭ că amorulŭ e acea bĕșică de săpunŭ, colorată așia de mândru de radele sóreluĭ, dér care-ĭ așia de fragetă... Dér, iartă-mĕ, amice, de când colea, în peptŭ, amŭ comprimatŭ nisce bătăĭ greșite, nisce bătăĭ de a le poetuluĭ, de atuncĭ, vedĭ tu Stelo, sunt momente când capulŭ mi se înfócă, când ochiĭ mi se păinjinescŭ, când mâna-mĭ tremură și sângele-mĭ clocotesce.. atuncĭ o! atuncĭ suntŭ nebunŭ, nu sciŭ ce dicŭ...

— Amice!.. întrerupsă Stelo, ștergêndŭ o lacrimă de compătimire, căcĭ simția érășĭ mâna luĭ tremurândŭ și-ĭ dărise ochiĭ strĕlucindŭ ca de frigurĭ . . .

Stelo apoĭ făcu unŭ pasŭ trăgêndŭ machinalicesce după dênsulŭ pre Silvio, dér întorcêndu-șĭ ochiĭ éră spre Raluța se opri fără de voiă: ea era în o pusățiune așia de rugătóre, ochiĭ sĕĭ eraŭ așia de espresivĭ, încât Stelo nu putu să se stăpânéscă de a nu se apropié de dênsa.

— Ce vreĭ drăguță, o întrebă elŭ cu blândeță.

— Ah! cucóne, nu îndrăsniamŭ să vĕ vorbescŭ . . . Bădica Vasile e tare bolnavŭ . . . . Dómne! când ațĭ vré să venițĭ d-v., să-lŭ vedețĭ, dise féta încuragiată de vorba și fèța cea dulce a poetuluĭ.

— En vină încóce Silvio, dise Stelo, către amiculŭ sĕŭ, care rĕmăsese nemișcatŭ în loculŭ unde-lŭ lăsase poetulŭ. Silvio se smulsă așia dicêndŭ de la locŭ și se apropiă de Stelo.

— D-luĭ e doctorŭ, drăguță, dise acesta către Raluța, spune-ĭ d-le.

— Ce poftescĭ dragă? o întrebă doctorulŭ, silindu se a-șĭ birui impresiunea ce făcuse asupra suvenireĭ unuĭ amorŭ neîmpărtășitŭ, nefericitŭ, ce avusese.

Féta cercă să rĕspundă, însă astă dată nu putu: severa fisonomiă a doctoruluĭ o făcu numaĭ să roșéscă.

Ea privi érăşĭ pre Stelo, carele respunse pentru dênsa, că Vasile-ĭ bolnavŭ.

— Să mergemŭ să-lŭ vedemŭ, ḑise Silvio şi plecă. Insă Stelo în rumenéla copileĭ ceti lucrurĭ ce Silvio era departe da a presupune.

— Vasile ţi-ĭ frate? o întrebă elŭ cu blândeţă, mergêndŭ alăturea cu dênsa.

Féta se roşi până în vêrfulŭ unghiilorŭ.

Stelo se încredinţă cu desĕvêrşire în presupunerea sa; unŭ surîsŭ sbură de pre buzele poetuluĭ pre acele a le feteĭ, care-lŭ oprise în sborŭ în momenţulŭ când ea privi pre Stelo.

Silvio era érăşĭ gânditorŭ.

XVI

CLACA.

In ḑioa aceea era mare mişcare în satŭ, femeile îşĭ gătéŭ ştergare albe, fetele înşiraŭ mărgele pentru salbe, flăcăiĭ smulgéŭ coḑile păunilorŭ preotuluĭ, séŭ făcéŭ alişverişŭ marchitanuluĭ, cumpărând cordele pentru pălăriĭ şi nasturĭ pentru curea, numaĭ bărbaţiĭ câtŭ îşĭ maĭ căutaŭ de trébă.

Şi sciţĭ de ce asemenea gătirĭ? sunt sigurŭ că n'aţĭ puté ghici că de séră avea să fiă clacă şi jocŭ la Badea pasniculŭ.

Sperezŭ că cetitorulŭ meŭ n'are nevoiă să'ĭ spunŭ ce vrea să ḑică o clacă, acestŭ frumosŭ obiceiŭ, frumosŭ şi după legea luĭ Hristosŭ, când se urméză numaĭ între ţĕranĭ; dărăpănătorŭ, abuzivŭ, când ţĕraniĭ lŭ ţinŭ pentru folosulŭ stăpânilorŭ. In adevĕrŭ, nu sciŭ care m'arŭ puté face să credŭ că e bine, ca ţĕranulŭ să maĭ pérdă vremea lucrândŭ la clăcile stăpânilor, după ce le lucréză atâta boerescŭ? şi érăşĭ care e acela care să nu védă o lege de a le societăţeĭ creştineşcĭ viitóre, când uniĭ lucréză pentru alţiĭ : când unulŭ din sătenĭ e bolnavŭ, décă

ceĭ-l-alţĭ nu i-arŭ culege popuşoiĭ de pe câmpŭ, óre ce arŭ puté să facă elŭ?.. Legea-ĭ bună, déră abuzurile eĭ sunt rele.

Pe când aseminea mişcărĭ se urmaŭ pe la căsuţele sătenilorŭ, în capĕtulŭ satuluĭ, opusŭ curţeĭ, lângă unŭ felŭ de colibă de nuele, risipită, ce servisă de jităriă, şi făcea féţă uneĭ cârcime ce se ridica alăturea pe unŭ cerdacŭ mare aşeḑatŭ pe gârliciŭ de pivniţă, eraŭ vr'o 15 săteni, uniĭ cu canele de vinŭ dinainte, pe unŭ felŭ de laviţe ce servia de mésă, alţiĭ pufăindŭ luléoa, pe când unulŭ d'in eĭ, răzimatŭ în picióre, cu capulŭ de o colónă d'ale cerdaculuĭ, înşira pe balustradă grăunţe de popuşoiŭ cu o seriositate demnă de celŭ maĭ mare filosofistŭ.

— Ea poftimŭ, cumetre vornice — era vorniculŭ — cinsteşce şi d-ta, ḑise către acela unulŭ din ceĭ de féţă, înfăţişându-ĭ o cană de sticlă cu vinŭ şi avêndŭ şi elŭ în a 2-a mână o altă cană.

— Ecă acuşĭ, respunse vorniculŭ, fără a ridica ochiĭ de pe grăunţe, éca acuşĭ, cumetre heĭ, dór-oiŭ mântui socotéla asta.

— Eĭ, da lasă 'ncolo, cisla ceea, că dóră nu daŭ Tătariĭ.

Şi ḑicêndŭ îngrămădia cana sub nasulŭ vorniculuĭ, aşia în câtŭ volens-nolens trebui s'o ia ca să nu'şĭ scalde nasulŭ în ea.

— In sănătatea D-téle, cumetre!

— Intr'a d-téle, cumetre hâĭ!

Amêndoĭ ş'apropiară canile de gură şi ca ceĭ maĭ marĭ boscarĭ, buzele lorŭ escamotără licuidulŭ, în maĭ puţinŭ de câtŭ aĭ ḑice două.

Apoĭ vorniculŭ se puse iarăşĭ să socotéscă.

— O să mergĭ, fine, deséră la claca pasniculuĭ, întrebă pe unŭ altulŭ de alăturea unŭ românŭ cu nasulŭ roşu şi buzele roşite de vinulŭ ce'ĭ picura din musteţĭ.

— Nu şciŭ, nici eŭ, naşŭ Acsinte, că 'mĭ-o ḑisŭ vătafulŭ să mergŭ mâne la pădure, s'aducŭ unŭ carŭ de lemne la curte.

— D'apoĭ că nu-ĭ tréba ta acésta — replică întâiulŭ, gâlgâindŭ câte-va gurĭ de vinŭ ce maĭ rămăsese în cană pe laviță.

— Vorbișĭ și d-ta! par'că cineva te'ntrebă de ce'țĭ-e cojoculŭ,

— Bine dicĭ! vătafulŭ ăsta numaĭ de arŭ trăi!

— Câtŭ cióra'n parŭ!

— S'o duce și elŭ după stăpânu-seŭ! întrerupse unŭ altulŭ ce era în fóță cu dênșiĭ.

— Așa Dĕŭ, se duse s'acela la raiŭ cu cerga'n capŭ!— Dómne cumetre heĭ, vedĭ d-ta că d-deŭ știe ce face!

— En ascultă, cumetre, întrerupse unŭ altulŭ, da ce maĭ șciĭ de Vasile al Marieĭ? cică'ĭ bolnavŭ rĕŭ.

— Că numaĭ D-deŭ de l'o ține, respunse unŭ altulŭ apăsându-șĭ cu unghia degetuluĭ celuĭ mare cărbunele din lulea; m'amŭ întâlnitŭ cu bulubașa maĭ adinéorĭ, care se ducea la curte și mi-a spusŭ că nicĭ nu vorbeșce.

— Bietulŭ flăcăŭ! da ține cumetre și cinsteșce și niata.

— Da ce se ducea, cumetre heĭ, se facă la curte bulubașa?

— Maĭ șciŭ eŭ? Cic'o venitŭ de la Iașĭ unŭ doftorŭ și șciĭ că-i bolnavă paserea.

— Ealeĭ!... a venitŭ unŭ doftorŭ? da ce să facă?

— Ea să ducă la bordeiŭ, colo, la țérina luĭ D-deŭ pe cuconu reposatulŭ, fire-i-arŭ țĕrina ușóră!

— Nu maĭ ride, cumetre heĭ, că de, ce-o fostŭ o fostŭ: acu o muritŭ, dĭ maĭ bine de-acu: D-deŭ să-lŭ ĭerte... că de, ca unŭ omŭ cine nu greșeșce?

— Nu rîdŭ eŭ de dânsulŭ, dise convorbitorulŭ, umilitŭ óre cum de morala ce-ĭ făcuse consoțulŭ sĕŭ; ferésca D-deŭ, nu rîdŭ eŭ de dênsulŭ, că povestea d-tele: mortu-ĭ mortŭ... Să-ĭ ĭerte D-deŭ pĕcatele... Da, vedĭ d-ta, Bade heĭ, că nu potŭ eŭ să mistuescŭ bicele cele care a pusŭ să-mĭ dea căpcăunulŭ acela de vătafŭ, pentru că nu m'am putut duce la seceratŭ, că-mĭ trăgea de mórte copila Mariuca.

— Era rĕŭ, D-ḑeŭ să-lŭ ĭerte; aĭ cuvêntŭ, Bade, da ḑĕŭ că n'arŭ fi fostŭ aşĭa de rĕŭ, décă n'avea pe vătafulŭ ăsta; şciĭ vorba acea: fă-mă Dómne ce n'amŭ fostŭ ca să facŭ ce n'amŭ gânditŭ... Nu'sŭ totŭ-d'auna boeriĭ rĕĭ, da lingăiĭ carĭ-i slujescŭ i facŭ rĕĭ...

In momentulŭ acela privirile se aţintiră asupra intrăreĭ cerdaculuĭ, şi glumele, cinstirele încetară ca prin unŭ farmecŭ. Toţĭ se sculară de pe laviţĭ.

— Unde-ĭ vornicu? întrebă de pe pragulŭ scărilorŭ vătafulŭ, urmatŭ de unŭ slujitorŭ.

— Écătă-mĕ-sŭ cucóne, ḑise elŭ, înaintândŭ spre vătafŭ.

— Ce facĭ acolo?

— Socotiamŭ baniĭ biruluĭ triminieĭ.

— De ce ţiĭ pe slujitorŭ de aḑĭ diminéţă şi nu-ĭ daĭ omŭ la beilicŭ.

— D'apoĭ, sărăcanŭ de mine cucóne, ce o să maĭ şciŭ face, că n'amŭ pe nimine.

— Cum n'aĭ pe niminea, urlă vătafulŭ încruşindu-şĭ ochiĭ.

Vorniculŭ se dete cu unŭ pasŭ în urmă, vătafulŭ înaintă cu unŭ pasŭ în lăuntru şi ţĕraniĭ se priviră uniĭ pre alţiĭ cu ochĭ întrebătorĭ.

— Cum n'aĭ pe nimenĭ, adaose elŭ.

— D'apoĭ, Gânju, alŭ cuĭ e rândulŭ să méргă, e bolnavŭ.

— Eĭ, ş'apoĭ?

— Ş'apoĭ, ómeniĭ ăştia maĭ toţĭ n'aŭ mântuitŭ, după cum şciĭ d-niata, arătura boeréscă de tómnă.

— Haĭde, sfârşeşce maĭ degrabă.

— Spune d-ta singurelŭ, pre cine vreĭ să daŭ, că eŭ n'amŭ pe nimenĭ.

— Nu şciŭ eŭ lătrăturĭ de a le vóstre ţĕrăneşcĭ; să daĭ omŭ slujitoruluĭ, că te mănâncă câniĭ!...

— Că n'are pre cine să dea, ḑise unŭ ţĕranŭ din mulţime.

— Maĭ așĭa! eŭ sciŭ că nu m'oiŭ maĭ duce, ḑise și unŭ altulŭ îndemnatŭ de îndrăsnéla celuĭ ântêiŭ.

— Nu te-ĭ duce? urlă vătafu'ŭ, nu vĕ veţĭ duce ?. . . și scoţêndŭ biciulŭ din brâŭ, japŭ, japŭ, japŭ! . . . începu a croi în mulţimea care se dădea în lăturĭ ca valurile măreĭ roșiĭ sub toégulŭ luĭ Moisi.

— Da de ce daĭ în mine degéba, cucóne ? strigă unulŭ.

— Da ce ţĭ-amŭ făcutŭ eŭ de mĕ baţĭ? ḑicé altulŭ.

— Amŭ să mĕ ducŭ să mĕ jeluescŭ la cucóna, adaogă unŭ alŭ treilea. . .

Și cu tóte aceste braţele lor, din care numaĭ douĕ, treĭ, eraŭ de ajunsŭ ca să amestece cu pămêntulŭ pre vĕtafŭ, eraŭ ca legate la peptŭ, până la atâta, frica judecăţilorŭ stăpânescĭ i opria de a se apăra, până la atâta servitutea ovilesce și dagradéză ! . . .

— Să daĭ omŭ numaĭ de cât, strigă vătafulŭ către vornicŭ, vĕḑêndŭ că nu maĭ lovesce cu biciulŭ de cât lăviţele caseĭ, căcĭ ţĕraniĭ toţĭ să eschivaseră. Apoĭ lăsândŭ o înjurătură pre care d'in respectŭ pentru cetitorŭ nu voiŭ spune-o, se pogorî.

— Să-ĭ cerĭ totŭ pre pădurarŭ, ḑise elŭ slujitoruluĭ, când fură în drumŭ; auḑit-aĭ, totŭ pe Eliseiŭ, ș'apoĭ veĭ veni la curte de ţĭ-oiŭ da giuruita

— Bine, cucóne, făcu slujitorulŭ, apucândŭ drumulŭ ce ducea afară din satŭ, pe când vătafulŭ se'ndruma spre curte.

— Căpcăunule!. . . lua-te-arŭ dracu!... murmura atuncĭ unŭ ţĕranŭ, eșindŭ din gârliciulŭ pivniţeĭ.

—Duce-te-aĭ învîrtindu-te ca ciocârlia!... ḑise unŭ altulŭ, urmândŭ celuĭ d'ântêiŭ.

— Să vinĭ când te-oiŭ chiăma eŭ, calăule ! . adaose unŭ alŭ treilea.

— Să te vĕḑŭ când mi-oiŭ vedea céfa !. . .

— Când o face plopu pere și răchita micșunele !

— Când D-ḑeŭ vomŭ maĭ scăpa de vatavŭ și de biciulŭ luĭ ?

Peste douĕ-treĭ secunde, cerdaculŭ era din noŭ plinŭ de ómeniĭ ceĭ d'ântêiŭ, însă nu maĭ era vuetulŭ și zingănitulŭ de pahare de-adinéorĭ; tăcerea era întreruptă din când în când numaĭ de douĕ treĭ vorbe încetŭ ḑise.

XVII

O VIZITA NOBILA

Insă între aceste Silvio cu Stelo și Raluţa, puţin de nu ajunseră la curte. Doctorulŭ mergea ca să mérgă așĭa ḑicêndŭ, negândindŭ de felŭ unde, nu așĭa și Stelo: poetulŭ nu se putu stăpâni, vĕḑêndŭ că Raluţa se apropia de unŭ felŭ de gardŭ nespinitŭ, ce se înălţa denapoia a nisce ambare séŭ șurĭ, ce se aflaŭ din-a stênga curţeĭ, la o însemnată departare; nu se putu, ḑicŭ, stăpâni de a o întreba, unde vré să se ducă. Féta naintă fuga spre gardŭ, într'unŭ locŭ unde se cunoșcea prin apăsătura nuelelorŭ că servise eĭ orĭ altora de părlazŭ, ridică o mână ca să se atârne, de unŭ parŭ, déră se opri, gândi puţinŭ ș'apoĭ înturnându-se către Stelo, carele se apropiéză: — Nu pre acole, ḑisă ea roșindŭ, d-v. puteţĭ întra pe pórtă, așa'ĭ?

Silvio se deșteptă din distragerile séle, dér nicĭ elŭ, nicĭ Stelo nu înţeléseră de ajunsŭ ce vré să ḑică copila.

— D-v. vĕ puteţĭ duce dreptŭ pre la pórtă, adăogă ea, vĕḑêndŭ că amêndoĭ se întrebaŭ din ochĭ, aceea ce nicĭ unulŭ din eĭ nu înţelegea. — Pre mine nu m'arŭ lăsa să mĕ ducŭ la dênsulŭ, la Vasile, déră d-v. . . .

— Bine, draga mea, înţelegemŭ acuma; așĭa Silvio?

— Dreptŭ să-ţĭ spunŭ, că eŭ nu pré multŭ.

— Cum? Nu'nţelegĭ? Raluţa (Stelo o 'ntrebasă de nume) șcie că bietulŭ Vasile e bolnavŭ și . . .

— Așia, e colea, în șura asta.

— Déră, urmă Stelo, ea nu-lŭ póte védea . . . Nu i s'a datŭ voiă. . . Acuma înţelegĭ, doctore?

— Degéba surîḑĭ, Stelo, de tâmpia mea! ce vreĭ? eŭ n'amŭ fostŭ nicĭ sunt înamoratŭ ca tine, ca să potŭ ceti unde nu e scrisŭ, și înţelege vorba ce nu-ĭ vorbită!

— Şi cu tóte acestę tu . . .

Insă Silvio nu-lŭ lăsă să finéscă, întocma ca cineva căruia lumina luneĭ amintindu-ĭ suvenirĭ triste, fuge de orĭ-ce lumină ce crede că l'arŭ putea deştepta.

—Să mergemŭ maĭ bine, Silvio, ḑisă elŭ trăgêndu-lŭ spre drumulŭ ce ducea la pórta

Fetiţa era în delirŭ, bucuria i înfiora dulce sângele, gândindŭ că Vasile se va însănătoşia ; inima-ĭ era în contrastŭ cu ochiĭ eĭ, carĭ înnotaŭ în lacrimĭ. Cu o mâna la sinŭ, cu alta ca şi când arŭ fi voit să opréscă pe cineva, cu gura întredeschisă şi cu trupulŭ alene plecatŭ', ca şi cândŭ arŭ fi fostŭ gata să pornéscă, Raluţa astfelŭ era prea frumósă ochiĭ eĭ prea rugătorĭ şi Stelo prea poetŭ pentru ca şi astă dată să nu se simtă biruitŭ óre cumŭ şi silitŭ a se opri, ca să admireze frumosulŭ, frumosulŭ care era viaţa sa, fiă acela alŭ uneĭ floricele, alŭ uneĭ steluţe, orĭ alŭ uneĭ muritóre.

Stelo se opri, ḑicŭ, şi aceea ce doctorulŭ nu putea pricepe, elŭ o ceti în lacrima si poza feteĭ.

— Vină de séră, Raluţă, aice şi-ĭ vede pre Vasile, ḑise elŭ, apropiinduse de ea şi luându-ĭ o mână pre care ea i-o lăsă fără împotrivire.

— Ba nu, chiar acuma, ḑisă Silvio, vrêndŭ şi elŭ s'o apuce de cea-l-altă mână, pre care féta i-o trasă răpede cercândŭ se se dé îndărătŭ.

— Aĭ vĕḑutŭ, amice, ḑise Silvio, cu nemuritoriulŭ seŭ surisŭ peste câteva secunde după ce se'ndepărtară de fétă, până şi acésta de care nu mĕ apropiémŭ de câtŭ ca să'ĭ facŭ bucuria, fericirea, ducênd'o să-şĭ védă amantulŭ, până şi ea se teme de mine! n'aĭ observatŭ cu ce mişcare bruscă 'ş'a smucitŭ mâna ce-ĭ apucasemŭ, în timpŭ ce ţie ! O ! pe tine tóte fetiţele te-arŭ iubi.

După câteva minute eĭ întraŭ prin o uşă de dulapĭ, prin crăpăturile căreia şuera aerulŭ cu putere.

Eĭ sunt acuma în ambarulŭ în care cetitorulŭ a vĕḑutŭ pre Tóder şi Vasile, despre care circumstările nu ne-aŭ îngăduitŭ să maĭ vorbimŭ. Astă dată Toader nu-

maĭ e, căcĭ fiindŭ nevoiă de ómenĭ pentru cerimonia înmormêntăreĭ, vatavulŭ i dăduse drumulŭ și Vasile insușĭ nu era privighiatŭ de nime, déră nicĭ că arŭ fi fostŭ nevoiă să maĭ pună lăcățĭ pre ușa ce-lŭ ascundea de la féța ceruluĭ!

N'așĭ putea descrie starea cea grozavă în care ajunsese flecăulŭ de când nu l'amŭ vĕḑutŭ. Intinsŭ pe o mână de paie, în fundulŭ acesteĭ șurĭ de scânduri, în care din tóte părțile se bușiaŭ valurile recĭ a le măreĭ aeriene, ce plângeaŭ sbucnindŭ prin crăpăturile scăndurilorŭ; cu capulŭ rizămatŭ de doĭ dulapĭ, pușĭ d'acurmezișulŭ, negrulŭ seŭ pĕrŭ tremurândŭ în brațele vêntuluĭ, elŭ nu avea acuma maĭ multŭ trupŭ de câtŭ atâta câtŭ putea să servéscă de copertă sufletuluĭ; ochiĭ seĭ ceĭ stănșĭ nu maĭ aruncaŭ nicĭ una din raḑele lorŭ cele inteleginte.

Stelo tremură de înfiorare, crispâ din pumnĭ vĕḑêndŭ scheletulŭ acestŭ deșiratŭ, și rĕmase înlemnitŭ la câțĭ-va pașĭ de lîngă elŭ. Silvio ridică ochiĭ și căută cerulŭ, déră cerulŭ era vĕlatŭ de câte-va rîndurĭ de dulapĭ părlițĭ: fruntea sa se posomorî, capulŭ i atârna pre peptŭ și mânile séle se strîngéŭ cu convulsiune.

— Ecă omenirea!... ḑise elŭ, după câte-va minute de obosélă; écă ce e omulŭ!...

Apoĭ se apropiă de Vasile, se plecă în genuchĭ spre dênsulŭ, déră elŭ nu se mișcă cu tóte că ochiĭ luĭ eraŭ deschișĭ. — Doctoruluĭ însă i se păru că dórme. Déră elŭ i luă o mână. Ea era rece; i căută pulsulŭ și d'abia numĕră vr'o 30 de bătăĭ într'o minută; i puse mâna la inimă, peptulŭ sĕŭ nudŭ era totŭ așĭa de rece și băté cu o bătaiă de totŭ neînsemnată. — E numaĭ caldŭ! ḑise elŭ... Curândŭ, décă natura nu va fi ajutată de medicamente, elŭ nu va maĭ fi.

Se auḑi atuncĭ unŭ suspinŭ durerosŭ înnădușitŭ.

Doctorulŭ i reapucă mâna, i reesamină pulsulŭ. Te mierĭ de va puté scăpa, adaose elŭ, cu unŭ tonŭ înlăcrimătorŭ.

— Ba nu, nu! strigă atuncĭ unŭ glasŭ tremurândŭ și

în care se cunoscéŭ lacrimile, nu, cucóne, te rog mântue-lŭ!

Ș'apoĭ unŭ gemĕtŭ ș'unŭ suspinŭ neopritŭ succedă cuvintelorŭ. Și Silvio și Stelo își întórseră privirile spre fundulŭ șureĭ din partea de unde eșise glasulŭ. Radele a doĭ ochĭ negri și înlăcrimațĭ ce strĕbătéŭ prin crăpăturile làsate din ne apropierea dulapilorŭ păreteluĭ, întâlniră privirile lorŭ.

Stelo cunoscu ochiĭ Raluțeĭ. — In faptă era ea, căcĭ de când Vasile era bolnavŭ, ea în tóte serile venia să sară gardulŭ, ca, aciuată dinapoia scândurilorŭ ce o despărția de Vasile, să-ĭ asculte respirațiunea luĭ, reținêndŭ pre a sa; să-ĭ întâlnéscă ochiĭ ce o făcé să tremure de fericire, să-lŭ mângăe, ea biata fată, care încă nu scia décă-ĭ *dragoste* acea ce inimióra sa simția pentru băétŭ séŭ de-ĭ compătimire pentru necazurile luĭ.

Décă presința doctoruluĭ ș'a luĭ Stelo și tóte cele ce făcuseră nu putuse deștepta pre murindŭ, fu însă de ajunsŭ de câte-va vorbe pronunțate de Raluța, ca asemenea uneĭ plóie dulcĭ ce maĭ ranimézá florea abătută și pârlită de arșițele câtorŭ-va dile de véră, să pótă împrăstie pre féța băétuluĭ o umbră de colóre, alŭ căruĭa pictorŭ e inima și amorulŭ penelulŭ.

— Tu estĭ? dise elŭ. cu o vóce de totŭ stinsă și neînțeligibilă.

Și ca cărbunele stinsŭ maĭ de totŭ și care maĭ licărézá încă când vêntulŭ i suflă recea sa spuză, ochiĭ ceĭ stinșĭ aĭ băétuluĭ îndreptară o privire ferbinte înspre loculŭ unde era obicĭnuitŭ să întâlnéscă pre aĭ Raluțeĭ. Déră fata nu rĕspunse decâtŭ prin suspinurĭ însângerate; ea plângea.

— Ce te dóre, dragă? întrebă Silvio, reapucându-ĭ mâna.

— Băiétulŭ întórse cât maĭ răpede capulŭ spre acesta, apoĭ remasă ca înlemnitŭ, și preâmblă ochiĭ de la Silvio la Stelo și cercă să se ridice măcarŭ pre unŭ cotŭ, puterea însă i lipsi și elŭ, gemêndŭ, recădu obositŭ, lovindu-

și capulŭ pe paile ce acoperia dulapiĭ, carĭ-i serviaŭ de căpĕtâiŭ.

— Liniștește-te, flĕcăule, ḑise Silvio, nu te frământa, spune-ne ce te dóre?

Vasile închise ochiĭ, clătină din capŭ și suspinândŭ îndreptă unŭ degetŭ în spre cerŭ.

— De multŭ eștĭ bolnavŭ?.... Nu mĕ privi așĭa, amice, eŭ nu am venitŭ să-țĭ facŭ ceva rĕŭ... noĭ din contra, vremŭ să te ajutămŭ, să te mângăemŭ.

— Da, bădiță, crede pre d-nialuĭ. ḑise atuncĭ Raluța, eŭ l'amŭ rugatŭ să vină să te védă.

Insă și vocea acésta în locŭ de a-lŭ încredința dădu numaĭ nascere în colțurile vinetelorŭ luĭ buze, unuĭ surîsŭ ironicŭ și de amară neîncredere.

— E boerŭ! și ea nu scie cine sunt boeriĭ, gândi elŭ. Stelo acum nu maĭ era Stelo de adinéore. Suntŭ inimĭ asupra cărorŭ întâmplările sunt fórte puternice, așĭa de puternice că în momente de descepțiune ele n'arŭ sci să se oprécă de a plânge ca copilulŭ în locŭ de a căuta să reînvie vr'una din iluziunile perdute Adinéore Stelo simția ca o mână de ferŭ sdrobindu-ĭ inima, adinéore uita pre suferindŭ ca să-șĭ primble cugetarea sa printre noriĭ aceĭ grozavĭ ce întunecă orizonulŭ omenirei, printre noriĭ aceĭ ce daŭ furtunile, necazurile eĭ, și acuma însă o cugetare a pusŭ vîrfŭ la tóte, a încununatŭ pre tóte—poetulŭ are atâtea cugetărĭ: — să-lŭ mântuéscă séŭ să-lŭ védă espirândŭ în brațele séle.—Așĭa, Vasile, i ḑise elŭ cu blândețe, nu te teme de a ne spune ce te dóre... noĭ nu suntemŭ boerĭ, măcarŭ că le purtămŭ straele... nu te teme, amice, décă iubescĭ pre Raluța.

— De o iubescŭ? ḑise elŭ tresărindŭ óre cum. Oh! cucóne, numaĭ douĕ inimĭ aŭ maĭ ținutŭ pre a mea acole, în lumea asta, în care n'amŭ găsitŭ decât ticăloșiă și o mórte timpuriă, rușinósă . . . Una era a bieteĭ mămucă-ĭ. . . și ea nu maĭ este! . . .

O lacrimă rece se rostogoli pre paie din ochiĭ sĕĭ și nu putu continua.

— Destulŭ aĭ vorbitŭ, drăguţă, ḑise Silvio, spune-ne acuma ce te dóre.

— Oh! l'o bătutŭ, cucóne! l'o bătutŭ, pentru că nu vré să ḑică c'o furatŭ elŭ unŭ galbenŭ, l'o bătutŭ pentru că s'o dusŭ de la curte să védă pre biata mămucă-sa dându-şĭ sufletulŭ....

Déră Raluţa nu vorbia maĭ multŭ de din afară, ce chiarŭ de lîngă Stelo. Ea nu maĭ putuse se resiste dorinţeĭ séle de a fi dîmpreună cu dênşiĭ, şi amorulŭ i dădu îndestulŭ curagiŭ d'a sbura, aşĭa ḑicêndŭ, de dinapoia sureĭ în lăuntrulŭ eĭ ; din norocire nimenĭ n'o vĕḑu.....

— A fostŭ bătutŭ? ḑicĭ, întrebă Stelo, întorcêndu-şĭ ca şi ceĭ-l-alţĭ ochiĭ spre ea, a fostŭ bătutŭ? şi cine e călâulŭ acela cu sufletulŭ atâtŭ de crâncenŭ? I se impută că arŭ fi furatŭ unŭ galbenŭ, déră óre, aşĭa fiindŭ chiar vina e aşĭa de mare? ce galbenŭ póte aḑĭ plăti viaţa acestuĭ nenorocitŭ?

— Eĭ! aşĭa-ĭ, Stelo, lumea... aşĭa-sŭ, poete, legele eĭ ce se ḑicŭ *înţelepte şi creştine*... Ce vreĭ? la ce strigĭ cu atâta furiă asupra aceluia care aŭ adusŭ pre băiétulŭ acesta în starea în care e? Spune mĕ rogŭ, cu ce drepturĭ l'aĭ puté opri de a-lŭ şi sdrobi chiarŭ?... Aŭ nu e stăpânulŭ acestuĭ sclavŭ?
